

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “มตปุคฺค - บุคฺคผู้ตายแล้ว”

มตปุคฺค อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - ตะ - ปุ - กะ - ละ มาจากคำว่า **มต** (ตายแล้ว) กับคำว่า **ปุคฺค** (บุคฺค) รวมกันเป็น **มตปุคฺค** เขียนเป็นไทยได้ว่า **มตบุคฺค** แปลว่า **บุคฺคผู้ตายแล้ว** เมื่อกล่าวถึงความเป็นจริงแล้ว ไม่มีสัตว์ บุคฺค ตัวตน มีแต่ธรรมเท่านั้น แม้แต่ที่กล่าวถึงว่าบุคฺคคนนั้นตาย บุคฺคคนนี้ตาย ก็เพราะมีสภาพธรรมที่มีจริงซึ่งเกิดเพราะเหตุปัจจัย นั่นก็คือจิตขณะสุดท้ายของภพนี้ชาตินี้เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่เคลื่อนพ้นจากความเป็นบุคฺคนี้ ไม่สามารถย้อนกลับมาเป็นบุคฺคนี้ได้อีก

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต สัลลสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของชีวิตว่า เมื่อเกิดมาแล้วต้องตาย ดังนี้

ภาชนะดิน ที่นายช่างทำแล้วทุกชนิด มีความแตกเป็นที่สุด แม้จันได

ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ก็ฉนั้นนั่น ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งคนเขลา ทั้งคนฉลาด

ล้วนไปสู่อำนาจของความตาย มีความตายเป็นที่ไปในเบื้องหน้าด้วยกันทั้งหมด

และ พระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต ชราสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของชีวิตที่ในแต่ละชาติจะต้องสิ้นสุดที่ความตาย แม้ว่าจะมีอายุยืน แต่ถึงอย่างไรก็ต้องตายเพราะชราอย่างแน่นอน ดังนี้

ชีวิตนี้น้อยนัก สัตว์ย่อมตายแม้ภายใน ๑๐๐ ปี ถ้าแม้สัตว์เป็นอยู่ (เกิน ๑๐๐ ปี) ไชรั

สัตว์นั้น ก็ย่อมตาย แม้เพราะชราโดยแท้แล

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรชานั้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของคำสอน ก็ล้วนเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นเครื่องเตือนที่ดีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจถูกต้องเห็นถูก มีความประพฤติที่ดีงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ขัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต จนกระทั่งสูงสุดเพื่อความเป็นผู้หมดจดจากกิเลส ดับกิเลสทั้งปวงได้หมดสิ้น

พระธรรมที่สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เกิดจากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาถึง ๔ อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานมาก ทุกคำจึงมาจากพระคุณอันประเสริฐยิ่งของ

พระองค์ การที่แต่ละคนจะได้มีโอกาสได้ยิน ได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงในครั้งนั้น และได้สืบทอดมาจนถึงยุคนี้สมัยนี้ซึ่งเป็นช่วงเวลาพระธรรมยังดำรงอยู่ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด

ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับกิเลสทั้งปวงจนหมดสิ้น การเวียนว่ายตายเกิดย่อมมีอยู่ตราบนั้น ไม่เป็นสุคติภูมิ ก็เป็นทุกข์ดิภูมิ ตามกรรมของแต่ละบุคคล ถ้าเป็นผลของกุศลกรรม ก็ทำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ เกิดเป็นมนุษย์หรือเป็นเทวดา ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมก็ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิ เป็นสัตว์นรกบ้าง เปรตบ้าง อสุรกายบ้าง สัตว์ดิรัจฉานบ้าง ตามควรแก่กรรมของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำมา

ชีวิต เป็นการเกิดดับสืบทอดกันของจิตแต่ละขณะๆ จิตขณะหนึ่งเกิดแล้วดับไปเป็นปัจจัยให้จิตขณะต่อไปเกิดขึ้นเป็นไป ที่กิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตเกิดขึ้นเป็นไปก็เพราะได้สะสมมาแล้วในอดีต เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่อปัญญายังไม่เจริญขึ้นถึงขั้นที่จะดับกิเลสได้ กิเลสก็จะเกิดขึ้นอีกต่อไป อย่างเช่นในชาตินี้ และเพราะยังมีกิเลสอยู่นี้เอง การเวียนว่ายตายเกิด จึงยังไม่จบสิ้น เป็นเหตุให้มีสภาพธรรมเกิดดับสืบทอดไป ยังไม่พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏฏ์ การเกิดในภพหนึ่งชาติหนึ่งนั้น สิ้นมาก ไม่ยั่งยืนเลย ความเกิดยังเป็นไปตราบใด ความตายก็ย่อมมีอยู่ตราบนั้น แม้จะเกิดเป็นเทวดามีความสุข สะดวกสบายทุกอย่าง แต่ถึงอย่างไรแล้ว ในที่สุดก็ต้องเคลื่อนพ้นจากความเป็นเทวดา แม้เกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดมาในแต่ภพแต่ละชาติ ก็ต้องสิ้นสุดที่ความตายทั้งนั้น เกิดแล้วก็ต้องจะจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น แล้วจะต้องเกิดอีก ยังต้องเดินทางต่อไปในสังสารวัฏฏ์ มีการเกิดอยู่ต่อไป ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมนั่นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น

ถ้าจะว่าไปแล้วแต่ละคนที่เกิดมาในโลกนี้ มีเวลาไม่มากที่จะได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะว่าส่วนใหญ่แล้ว ชีวิตก็เป็นไปในเรื่องอื่น เป็นไปกับอกุศลอย่างมาก ซึ่งเมื่อเทียบกับการได้ฟังพระธรรม ก็จะต้องรู้ว่าในสังสารวัฏฏ์ที่ยาวนานจนถึง ณ บัดนี้และต่อไป เวลาที่จะได้มีโอกาสฟังพระธรรม พิจารณาพระธรรมจริงๆ และเริ่มเข้าใจพระธรรมนั้นไม่มากเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นโอกาสสำหรับพุทธบริษัทที่จะได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม ซึ่งถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม ก็ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย ยังเต็มไปด้วยกิเลส มีความไม่รู้ ความติดข้อง และความเห็นผิด

เป็นต้น ต่อไป ขณะนี้การได้เริ่มเข้าใจถูกต้อง แม้จะน้อย ก็มีค่า ที่จะค่อยๆ สะสมเพิ่มขึ้นๆ เมื่อไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน

ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น บุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือญาติพี่น้องเป็นต้น ย่อมสามารถเป็นที่พึ่ง สามารถช่วยเหลือทำกิจในด้านต่างๆ ให้แก่เราได้ แต่พอถึงเวลาตาย บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถที่จะช่วยด้านทานไว้ได้เลย กล่าวคือ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ไม่ตายได้ ใครๆ ก็ช่วยเราไม่ได้เลยจริงๆ แม้จะมีแพทย์ผู้มีความสามารถมากเพียงใด ก็ไม่สามารถทำให้ไม่ตายได้ จึงไม่มีใครสามารถรอดพ้นจากความตายไปได้เลย

ดังนั้น ต้องไม่ลืมเลยว่า ทุกคนกำลังจะตาย จะตายเหมือนอย่างคนที่ตายไปแล้ว บางคนไปเยี่ยมคนป่วยหนัก คิดว่าเขากำลังจะตาย แต่ความจริงทุกคนทั้งหมดเลยกำลังจะตาย คนที่ไปเยี่ยมอาจจะตายก่อนก็ได้ ซึ่งไม่มีการรู้ล่วงหน้าเลยว่าใครจะตายเมื่อไหร่ที่ไหนอย่างไร แต่ทุกคนกำลังจะตายแน่นอน มั่นใจได้เลย พอถึงเวลานั้นก็ตายแน่ๆ เมื่อจิตขณะสุดท้ายเกิดขึ้น ก็ต้องละจากโลกนี้ไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ก่อนตายจะทำอะไร? ซึ่งควรจะได้พิจารณาจริงๆ ว่า โอกาสสุดท้ายที่จะมีชีวิตอยู่เป็นคนนี้อีกต่อไปซึ่งใกล้เข้ามาทุกที เพราะทุกคนกำลังจะตาย ถ้าเห็นว่าสิ่งใดมีประโยชน์ที่สุด ก็ทำสิ่งนั้น ไม่ทำสิ่งอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการเป็นคนดีและฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ทำประโยชน์ทั้งกับตนเองและผู้อื่น นั่นคือประโยชน์ที่ควรจะเกิดขึ้นก่อนที่จะตายจากความเป็นบุคคลนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าที่จะสะสมสืบต่อเป็นที่พึ่งต่อไป

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]